

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi työttömyysturvalakiin säännökset ikääntyneiden työnhakijoiden päivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä ja Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeudesta saada tietoja etuudensaajien tuloista. Niiden työnhakijoiden, jotka täyttävät työssäoloehdon täytettyään 58 vuotta, ansiopäiväraha ehdotetaan määriteltäväksi aikaisemman palkan perusteella, jos uusi palkka on määrältään pienempi. Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle ehdotetaan annettavaksi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden rajoitusten estämättä Verohallinnolta tietoja väärinkäytösten selvittämiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja sen arviointi

Työttömyyspäivärahakauden alkamisesta alusta ja päivärahan perusteena olevan palkan uudelleenlaskemisesta säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 8 §:ssä. Tilanteessa, jossa henkilö työllistyy työttömyyden alkamisen jälkeen ennen päivärahakauden enimmäisajan kulumista loppuun ja palaa uudelleen työttömyyspäivärahan saajaksi, tarkistaa työttömyyskassa, onko henkilö täyttänyt työssäoloehdon uudelleen. Jos henkilö on täyttänyt työssäoloehdon, määritellään päivärahan perusteena oleva palkka pääsääntöisesti uudelleen. Tällöin määrätään myös uusi omavastuu-aika ja päivärahan enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta. Päivärahan perusteena olevaa palkkaa ei kuitenkaan määritellä uudelleen, jos uusi enimmäisaika alkaisi vuoden kuluessa edellisen palkansaajan työssäoloehtoon perustuvan enimmäisajan alkamisesta. Jos palkansaaja täyttää työssäoloehdon ennen päivärahakauden enimmäisajan täyttymistä, on uuden päivärahan määrä vähintään 80 prosenttia edellisen päivärahan määrästä. Henkilöillä, jotka 57 vuotta täytettyään työllistetään kunnan järjestämään työhön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetyn työllistämismääräyksen perusteella, päivärahan perusteena olevaa palkkaa ei määritellä uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeus saada tietoja määräytyy työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n perusteella. Säännöksen mukaan Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada välttämättömiä tietoja valtion viranomaisilta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten laissa tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten. Säännöstä voidaan tulkita siten, että oikeus saada tietoja koskee vain yksittäistapauksia, mutta ei käsitä tietojen saamista massasiirtona. Säännöksessä ei mainita väärinkäytösten selvittämistä perusteena tietojen luovuttamiselle. Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeus saada Verohallinnolta massasiirtona tietoja etuudensaajien tuloista väärinkäytösten tutkimista varten on siten lainsäädännöllisesti epäselvä. Työttömyyskassalaki (603/1984) sisältää säännöksen, jossa Finanssivalvonnalle annetaan oikeus saada Verohallinnolta tiedot, jotka ovat tarpeen väärinkäytösten selvittämiseksi. Finanssivalvonta on antamassaan lausunnossa katsonut, että työttömyysetuuk-sien väärinkäytösten selvittäminen ei kuulu Finanssivalvonnan tehtäviin.

Lain 14 luvun 1 a §:ssä säädetään useiden laissa olevien rahamäärien vuosittaisesta tarkistamisesta. Rahamäärät tarkistetaan vuoden alussa siten, että ne vastaavat palkkakertoimessa tapahtunutta muutosta. Palkkakertoimen vuosittaisesta muutoksesta säädetään loppuvuodesta sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Määrät ovat laissa vuoden 2013 tasossa. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä rahamäärien pyöristämisestä.

2 Ehdotetut muutokset

Työmarkkinajärjestöjen sopimuksessa vuoden 2017 eläkeuudistuksesta sovittiin muutoksesta ikääntyneiden työttömien päivärahan perusteena olevan palkan määrittelyyn. Lain 6 luvun 8 §:n 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös 58 vuotta täyttäneiden päivärahan laskemisesta. Jos työttömänä työnhakijana oleva ikääntynyt henkilö työllistyy ja jää työllistymisen jälkeen uudelleen työttömäksi, ei työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa määriteltäisi uudelleen, jos työnhakija olisi täyttänyt työssäoloehdon täytettyään 58 vuotta ja jos uusi palkka olisi vanhaa palkkaa pienempi. Tällöin työttömyyspäivärahan perusteena oleva palkka olisi se, jonka mukaan hakijalle viimeksi maksettu päiväraha on määritelty. Määräävä ajankohta säännöksen soveltamisen kannalta olisi työssäoloehdon täyttyminen. Jos henkilö olisi työssäoloehdon täyttäessään täyttänyt 58 vuotta, olisi hän suojattu päivärahan perusteena ole-

van palkan pienenemiseltä. Ikäedellytyksen katsottaisiin täyttyvän myös, jos henkilö täyttää 58 vuotta samana päivänä kuin työssäoloehto täyttyy.

Kansaneläkelaitoksessa ja työttömyyskassoissa pidetään tarpeellisenä työttömyysetuuden maksajien ja Verohallinnon kesken tapahtuvaa tulotietojen vertailua työttömyysetuuksien väärinkäytösten havaitsemiseksi. Väärinkäytösten selvittämistä varten massasiirtona annettavien tietojen oikeudellisen arvioinnin epäselvä tilanne vaikeuttaa vertailun toteuttamista. Työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeudesta saada tietoja etuudensaajien tuloista Verohallinnolta salassapitosäännösten ja muiden rajoitusten estämättä. Tiedot olisi oikeus saada massasiirtona. Tietojen luovutuksen tarkoituksena olisi selvittää maksettuja työttömyysetuuksia ja etuudensaajien tulotietoja vertailemalla työttömyysetuuksien väärinkäyttöä.

Lisäksi lain 14 luvun 1 a §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1 momentissa säädetään useiden laissa olevien rahamäärien vuosittaisesta tarkistamisesta palkkakertoimella. Kyseisiä vähimmäismääriä ei kuitenkaan ole tarpeen tarkistaa sentin tarkkuudella. Säännöksen soveltamisen ja siitä tiedottamisen kannalta olisi tarkoituksenmukaisempaa pyöristää rahamäärät. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että lain 14 luvun 1 a §:n 1 momentissa mainittuja määriä tarkistettaessa pyöristetään määrät lähimpään euroon.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia valtion menoihin. Esityksen voidaan arvioida lisäävän ikääntyneiden työllistymistä, koska 58 vuotta täyttäneet työnhakijat voivat ottaa vastaan työtä myös aikaisempaa pienemmällä palkalla siten, että työn vastaanottaminen ei pienennä työttömyyspäivärahan tasoa tulevaisuudessa.

Esityksellä parannetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen mahdollisuuksia selvittää työttömyysturvan väärinkäytöksiä. Väärinkäytösten selvittämisen edellytysten paranemisen johdosta väärinkäytösten määrän arvioidaan vähentyvän. Väärinkäytösten selvittämistehtävien Kansaneläkelaitoksessa ja työttömyyskassoissa voidaan arvioida lisääntyvän, koska selvittämistehtäville on aikaisempaa paremmat edellytykset. Myös takaisinperintöjen toimeenpanoon liittyvän työn voidaan arvioida lisääntyvän.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisiä työmarkkinajärjestöjä, Finanssivalvontaa, Kansaneläkelaitosta, tietosuojavaltuutettua, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:tä ja Verohallintoa.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015. Lain 14 luvun 1 a §:n 2 momentti ehdotetaan kuitenkin tulevaksi voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2016. Lain 6 luvun 8 §:n 4 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi 58 vuotta täyttäneisiin työnhakijoihin, jotka täyttävät työssäoloehdon tämän lain tultua voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 8 §:n 4 momentti ja 14 luvun 1 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1049/2013, sekä
lisätään 13 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 288/2012 ja 1374/2014, uusi 4 momentti seuraavasti:

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta ja palkan uudelleenlaskeminen

Jos työnhakijan työssäoloehto on täyttynyt työssä, johon hänet on työllistetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisen velvoitteen perusteella tai jos työssäoloehto on täyttynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1§

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Verohallinnolta maksutta tiedot, jotka ovat tarpeen työttömyysetuuksien väärinkäytösten selvittämiseksi.

HE 5/2015 vp

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 a §

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Edellä 1 momentissa tarkoitetut määrät ovat vuoden 2013 tasossa. Määriä tarkistettaessa pyöristetään ne lähimpään euroon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 . Lain 14 luvun 1 a §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta päivänä _____ kuuta 20 .

Henkilöihin, joiden työssäoloehto on täytynyt tämän lain voimaan tullessa, sovelletaan 6 luvun 8 §:n 4 momenttia sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.

Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 2015

Pääministeri

Alexander Stubb

Sosiaali- ja terveysministeri Laura Rätty

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 8 §:n 4 momentti ja 14 luvun 1 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1049/2013, sekä
lisätään 13 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 288/2012 ja 1374/2014, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luku

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §

8 §

Päiväraha-kauden alkaminen alusta ja palkan uudelleenlaskeminen

Päiväraha-kauden alkaminen alusta ja palkan uudelleenlaskeminen

Jos työnhakijan työssäoloehto on täyttynyt työssä, johon hänet on työllistetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisen velvoitteen perusteella, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

Jos työnhakijan työssäoloehto on täyttynyt työssä, johon hänet on työllistetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisen velvoitteen perusteella *tai jos työssäoloehto on täyttynyt työnhakijan täytettyä 58 vuotta*, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, ellei uusien tulotietojen perusteella laskettu palkka ole aiemmin määrättyä palkkaa suurempi. Jos työnhakijan työssäoloehtoon on luettu aikaa, jona hän on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1§

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä saada sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Verohallinnolta maksutta tiedot, jotka ovat tarpeen työttömyysetuuksien väärinkäytösten selvittämiseksi.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 a §

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Edellä 1 momentissa tarkoitettut määrät ovat vuoden 2013 tasossa.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 a §

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Edellä 1 momentissa tarkoitettut määrät ovat vuoden 2013 tasossa. *Määriä tarkistettaessa pyöristetään ne lähimpään euroon.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 14 luvun 1 a §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 20 .

Henkilöihin, joiden työssäoloehto on täytynyt tämän lain voimaan tullessa, sovelletaan 6 luvun 8 §:n 4 momenttia sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.